

Kredyt w zmieniającej się strukturze rynkowej sektora bankowego - nowe techniki, nowe wyzwania

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

Zwierzę zna umiar swoich potrzeb, ale człowiek nie.

Demokryt

Doświadczenia z kryzysów, w tym globalnego kryzysu finansowego z 2008 r. oraz kryzysu pandemicznego COVID-19, pokazały, jak ważne jest badanie związków między sektorem finansowym a gospodarką realną, oraz uwidocznili ogromne znaczenie banków w gospodarce, wynikające z roli, jaką odgrywają w procesie pośrednictwa finansowego. Dodatkowo potwierdziły ogromne znaczenie pogłębiania wiedzy na temat powiązań między sektorem finansowym a gospodarką realną, ponieważ ukazały, jak silny może być wpływ gwałtownych wahań cen aktywów, dynamiki kredytów i międzynarodowych przepływów kapitału na sytuację finansową gospodarstw domowych, przedsiębiorstw, a w konsekwencji na zadłużenie suwerennych państw, które doprowadziło do głębokiej recesji. Ze względu na to, że pojęcie równowagi makroekonomicznej jest wielowymiarowe, ocena tego, czy w gospodarce występują lub mogą wystąpić zaburzenia równowagi, musi być dokonywana dla poszczególnych sektorów oraz na podstawie różnorodnych wskaźników i z wykorzystaniem zróżnicowanych metod analizy zarówno ilościowej, jak i jakościowej. Powiązania między sektorem finansowym a gospodarką realną są dwukierunkowe. Wstrząsy powstające w realnej gospodarce mogą być propagowane przez rynki finansowe i tym samym wzmacniać cykle biznesowe. I odwrotnie – rynki finansowe mogą być źródłem wstrząsów, które z kolei mogą prowadzić do wyraźniejszych wahań makroekonomicznych. Globalne wymiary tych powiązań mają negatywne skutki uboczne, które ujawniają się za pośrednictwem kanałów funkcjonujących w gospodarce realnej i w sektorze finansowym [Claessens, Kose, 2018].

Głównym produktem bankowym finansującym gospodarkę jest kredyt i to właśnie problemy z obsługą kredytu bankowego przez gospodarstwa domowe oraz przedsiębiorstwa prowadzą do kryzysów. Kredyt bankowy jest niezwykle ważny dla finansowania inwestycji, które wpływają na wzrost gospodarczy.

Gospodarstwa domowe w coraz większym stopniu wykorzystują go do zaspokojenia swoich potrzeb konsumpcyjnych. Jednocześnie banki coraz szybciej rozwijają akcję kredytową w celu osiągnięcia coraz większych zysków. Boomy kredytowe poprzedzające kryzys finansowy spowodowały, że banki koncentrowały się na powiększaniu zysków, pomijając monitorowanie i właściwą ocenę ryzyka. Doprowadziło to do wzrostu kredytów zagrożonych i problemów sektora bankowego, które przeniosły się na sferę realną. Dodatkowo w ostatnim dwudziestoleciu zaobserwowano coraz szybszy wzrost aktywów sektora bankowego i zaczęto zwracać uwagę na fakt, że nadmierne rozmiary banków powodują zwiększanie się ryzyka systemowego [Laeven, Ratnovski, Tong, 2016]. Po globalnym kryzysie finansowym z 2008 r. wiele rządów musiało ratować niewypłacalne banki w obawie przed destrukcyjnymi skutkami ich upadłości dla całej gospodarki. W rezultacie zgłaszano inicjatywy ustawodawcze, których celem było zmniejszenie skutków kryzysów systemowych. Jednym z elementów tych działań jest polityka makroostrożnościowa.

Kredyt dla sektora niefinansowego jest jednak niezwykle ważny dla rozwoju gospodarki, ponieważ stanowi źródło finansowania inwestycji i służy gospodarstwom domowym do zaspokajania ich potrzeb konsumpcyjnych. Kredyty dla sektora niefinansowego można podzielić na następujące kategorie, w zależności od ich przeznaczenia: kredyty dla gospodarstw domowych (konsumpcyjne i mieszkaniowe) oraz kredyty dla przedsiębiorstw¹. Dynamika każdego z nich kształtuje się pod wpływem innych determinant. Na dynamikę kredytu bankowego wpływa strona popytowa i podażowa. Ważnym czynnikiem jest struktura rynkowa sektora bankowego (ang. *market structure*), która zmienia się w zależności od warunków rynkowych i oddziałuje zarówno od strony popytowej, jak i podażowej. Na strukturę rynku² wpływają nowi gracze w sektorze bankowym, ale również podmioty spoza sektora bankowego, które wraz z rozwojem nowych technologii stały się głównymi czynnikami transformacji sektora finansowego w skali globalnej. Spośród tych graczy można wymienić zarówno małe przedsiębiorstwa (start-upy), jak i duże przedsiębiorstwa technologiczne, które są coraz ważniejszym czynnikiem transformacji rynku usług zarezerwowanych wcześniej dla banków. Innowacja finansowa nazywana FinTech³ oraz związana z nią bankowość internetowa nie są już nowością. W ostatnim okresie znacznie wzrosła dostępność różnorodnych usług świadczonych za pośrednictwem elektronicz-

¹ W monografii nie zajmowano się innymi kategoriami kredytu z uwagi na odmienną ich specyfikę.

² Struktura rynku i struktura rynkowa są odpowiednikami angielskiego pojęcia *market structure* i w monografii są używane zamiennie oraz odnoszą się do sektora bankowego.

³ Skrót od *financial technology* – technologia finansowa. Szerzej o sektorze FinTech w rozdziałach drugim i czwartym.

nych kanałów dystrybucji [Dermine, 2016; Boobier, 2020; Beaumont, 2020; Boot, Hoffmann, Laeven, Ratnovski, 2021]. Dlatego w monografii skupiono się również na nowych konkurentach związanych z technologiami cyfrowymi (IT), którzy wpływają na rozwój rynku kredytowego. Starano się scharakteryzować przede wszystkim to, jak rozwój rynku pożyczkowo-kredytowego FinTech wpływa na dostępność kredytu i konkurencję na rynku kredytowym. Nie ma jednej ścisłej definicji kredytu (pożyczki) FinTech, jednak zwykle definiuje się go szeroko, aby objąć wszystkie kredyty i pożyczki, których udzielanie jest wspierane przez platformy elektroniczne (online) i które nie są obsługiwane przez banki komercyjne [FSB, 2017]. Konkurencja na rynku kredytowym kształtowana przez strukturę rynku wiąże się ze strategiami graczy na tym rynku i wpływa na zyski banków, kształtowanie się kredytu bankowego, a w konsekwencji na wzrost gospodarczy. Jej poziom oddziałuje zatem również na relacje między sektorem finansowym a gospodarką realną.

Celem książki jest wskazanie wpływu zmieniającej się struktury rynkowej w sektorze bankowym na rynek kredytu w Unii Europejskiej (UE) w kontekście relacji między sektorem finansowym a gospodarką realną. W Unii Europejskiej został przyjęty model bankowości uniwersalnej, a systemy bankowe poszczególnych krajów UE są zorientowane głównie na banki. W monografii skupiono się na determinantach różnego rodzaju kredytów bankowych dla sektora niefinansowego, ponieważ problemy z obsługą kredytu bankowego przez gospodarstwa domowe i przedsiębiorstwa prowadzą do kryzysów systemowych. Przedstawiono również nowych konkurentów działających na rynku kredytowym, związanych z nowymi technologiami. Warto wspomnieć, że do czasu kryzysu z 2008 r. prace z zakresu finansów i makroekonomii były tworzone w zasadzie dwutorowo. Do wyjątków należą badania dotyczące roli pośrednictwa finansowego w rozwoju gospodarczym, w których podkreślano silną dodatnią korelację między poziomem rozwoju finansowego (ang. *financial deepening*) a stopą wzrostu gospodarczego [m.in. Gurley, Shaw, 1955; Goldsmith, 1969; Rajan, Zingales, 1998; Beck, Levine, 2004; Rajan 2006]. Brak zainteresowania makroekonomistów wpływem sektora finansowego na gospodarkę realną wiązał się m.in. z mniej zmiennym charakterem cyklu koniunkturalnego w gospodarkach rozwiniętych, zwłaszcza w połowie lat osiemdziesiątych, w epoce tzw. wielkiego umiaru [Blanchard, 2009]. Współcześnie dynamicznie rozwijający się sektor przedsiębiorstw FinTech, w tym duże przedsiębiorstwa technologiczne, oferuje usługi finansowe w ramach znacznie szerszej działalności – wnosi nową jakość w relacje między sektorem finansowym a gospodarką realną.

Monografia ma charakter teoretyczno-empiryczny. Na podstawie dostępnej literatury przedmiotu przedstawiono w niej opis istniejących badań poświęco-

nych relacjom między sektorem finansowym a gospodarką realną. Oparto się na teorii zaczerpniętej z ekonomii i finansów, m.in. na teorii zawodności rynków finansowych (ang. *market failure*) i teorii pośrednictwa finansowego, a także na wynikach badań własnych – zarówno jakościowych, jak i ilościowych. Ważnym aspektem jest analizowanie poszczególnych kategorii kredytu bankowego osobno, zamiast analizowania agregatów kredytowych, ponieważ każdy rodzaj kredytu ma swoją specyfikę. Światowy kryzys finansowy pokazał, że wzrost kredytów na zakup nieruchomości mieszkaniowych spowodował pogłębienie się nierównowagi między rozwojem rynków finansowych a rozwojem gospodarczym. Konsekwencje kryzysu były wyraźniejsze w krajach, w których nastąpił boom na kredyt mieszkaniowy. W większości wymienionych badań zwykle jest jednak analizowany kredyt bankowy ogółem. Wśród nielicznych prac analizujących poszczególne kategorie kredytu bankowego można wymienić artykuł Cull i Martinez Pería [2013], którzy zbadali, jak struktura własnościowa banków w krajach rozwijających się wpływała na wzrost kredytów hipotecznych, kredytów dla przedsiębiorstw oraz kredytów konsumpcyjnych przed kryzysem 2008–2009 i podczas niego.

Przedstawione w niniejszej monografii badania przeprowadzono w podziale na kredyty dla gospodarstw domowych (konsumpcyjne i mieszkaniowe) oraz kredyty dla przedsiębiorstw. Na podstawie zaprezentowanych wyników empirycznych trzech badań własnych próbowano udzielić odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

Czy determinanty wzrostu poszczególnych rodzajów kredytu bankowego w podziale na kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe oraz kredyty dla przedsiębiorstw są różne i czy zależą od struktury rynku?

Czy struktura rynku wpływa na dynamikę oraz procykliczność poszczególnych rodzajów kredytu bankowego w podziale na kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe oraz kredyty dla przedsiębiorstw?

Czy techniki cyfrowe wpływają istotnie na rynek kredytu bankowego?

Odpowiedzi na pytania badawcze przedstawiono w postaci rozważań teoretycznych i wyników badań empirycznych autorki, dotyczących analizy kredytu bankowego w Unii Europejskiej. Zbudowano je w celu weryfikacji głównej hipotezy badawczej, mówiącej o tym, że *wpływ struktury rynku na wzrost kredytu bankowego w UE zależy od rodzaju kredytu oraz od wielkości sektora*. Aby zrealizować cel i zweryfikować hipotezę główną, w monografii sformułowano następujące hipotezy pomocnicze:

H1: struktura rynku oraz struktura własnościowa wpływają na dynamikę kredytu bankowego (kredytów mieszkaniowych, konsumpcyjnych i dla przedsiębiorstw) i wpływ ten jest różny w krajach UE,

H2: struktura rynku ma charakter procykliczny, a jej wpływ zależy od rodzaju kredytu oraz od wielkości sektora bankowego w UE,

H3: nowe techniki cyfrowe wpływają głównie na dynamikę kredytu dla gospodarstw domowych i wpływ ten jest różny w krajach UE.

Do realizacji celu monografii i weryfikacji postawionej głównej hipotezy badawczej wykorzystano metodę polegającą na gromadzeniu spostrzeżeń szczegółowych, którymi były: pozytywna weryfikacja hipotez pomocniczych, a następnie na tej podstawie wyciąganie wniosków ogólnych. Powyższe rozważania umożliwiły udzielenie odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Do rozwiązania zaprezentowanych w pracy problemów badawczych wykorzystano różnorodne techniki badawcze. Przedstawiono również wyniki badań własnych z zastosowaniem narzędzi ekonometrycznych. Badania ilościowe dotyczą determinant różnego rodzaju kredytów bankowych, w tym wpływu sektora Fin-Tech na rynek kredytowy w UE, ze szczególnym uwzględnieniem struktury rynku. Prezentowane badania empiryczne wykorzystują szeroki wybór metod ekonometrycznych opartych na analizie danych panelowych, m.in. modele panelowe z czynnikami stałymi (ang. *fixed effects*, FE) oraz dynamiczne modele panelowe oparte na metodzie momentów, którą w języku polskim nazywa się uogólnioną metodą momentów (ang. *generalized method of moments*, GMM), a także modele panelowe wektorowej autoregresji (ang. *panel vector autoregression*, pVAR). Oprócz modeli ekonometrycznych wykorzystujących dane panelowe, do realizacji celu pracy posłużono się również analizą porównawczą z wykorzystaniem tradycyjnych metod wskaźnikowych stosowanych w analizach banku komercyjnego. W badaniach empirycznych prezentowanych w monografii wykorzystano jednostkowe dane na poziomie pojedynczych banków z komercyjnej bazy danych Orbis Bank Focus oraz z jej wcześniejszej wersji BankScope⁴, a także dostępne źródła danych ze statystyki bankowej hurtowni danych Europejskiego Banku Centralnego (Statistical Data Warehouse), Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Eurostatu i Banku Światowego.

Ostatni globalny kryzys finansowy z 2008 r. uwidocznił wzrost znaczenia banków w gospodarce oraz przewartościował wiele doktryn we współczesnej ekonomii, co dodatkowo wzmocnił trwający kryzys związany z pandemią COVID-19. System bankowy, wcześniej przedstawiany jako bierny agregat, nie tylko silnie reaguje na zmiany w otoczeniu makroekonomicznym, lecz także ma ogromny wpływ na sferę realną. W czasie kryzysu finansowego z 2008 r. rządy na całym świecie musiały ratować niewypłacalne banki w obawie przed destrukcyjnymi

---

⁴ Jednostkowe dane z bazy Orbis Bank Focus połączono z danymi z bazy Bankscope, która zawierała dane sprzed 2011 r.

skutkami ich upadłości dla całej gospodarki. Dlatego we współczesnych gospodarkach położono nacisk na głębokie zmiany regulacyjne oraz stworzono instytucjonalne ramy polityki makroostrożnościowej. Ponadto, ze względu na postępującą deregulację i liberalizację rynków oraz dynamiczny rozwój innowacyjnych instrumentów finansowych, zachodnie banki komercyjne, wcześniej postrzegane jako instytucje zaufania publicznego, zaczęto określać mianem przemysłu bankowego, nastawionego głównie na coraz większe zyski. W zachowaniach banków wzrastała tzw. pokusa nadużycia (ang. *moral hazard*) i w konsekwencji doszło do utraty zaufania na rynkach finansowych, upadku niektórych banków oraz kryzysów zadłużeniowych państw, trwających do chwili obecnej. Negatywne szoki występujące w gospodarkach europejskich zostały wzmocnione trwającym kryzysem związanym z pandemią COVID-19, której wybuch w 2020 r. w Europie zmienił funkcjonowanie całej gospodarki Unii Europejskiej, w szczególności wywarł wpływ na sektor bankowy. Skutkiem tych wstrząsów były zmiany zarówno po stronie popytu, jak i podaży, co spowodowało działania rządów, banków centralnych oraz regulatorów w ramach polityki gospodarczej w celu złagodzenia pogarszającej się koniunktury gospodarczej. W odniesieniu do sektora bankowego nastąpił wzrost ryzyka w wielu obszarach, w tym w obszarze ryzyka kredytowego. Jednak porównując kryzys finansowy z 2008 r. i kryzys epidemiczny, wydaje się, że skutki gospodarcze tego drugiego, pomimo początkowych negatywnych prognoz, okazały się – szczególnie w Polsce – nie tak tragiczne. Oczywiście część branż poniosło straty, ale część osiągnęło wysokie przychody ze sprzedaży. Jednocześnie przez większość 2020 r. przedsiębiorstwa funkcjonowały w warunkach bardzo wysokiej niepewności, przekładającej się m.in. na znaczną redukcję aktywności inwestycyjnej [NBP, 2021]. W analizowanym okresie mamy ponadto czas tzw. niskich stóp procentowych, które z jednej strony wpływają na kredytobiorców, gdyż kredyt jest tańszy, bardziej atrakcyjny. Z drugiej strony – klasyczne lokaty bankowe, w tym depozyty, stają się mniej atrakcyjne.

Badania empiryczne dotyczące powiązań między sektorem bankowym a gospodarką realną cały czas się rozwijają. Literaturę o charakterze empirycznym cechuje podział na opracowania sprzed kryzysu (sprzed upadku banku Lehman Brothers w 2008 r.) oraz po kryzysie. Wyraźne widać przy tym nasilenie się tego typu badań po kryzysie finansowym, co wskazuje na wzrost rangi badań nad relacjami między sektorem finansowym a gospodarką realną. Badania zaprezentowane w tej monografii były publikowane przez autorkę w zagranicznych czasopiśmie: „Journal of International Financial Markets, Institutions and Money”, „Economic Modelling”. W niniejszej pracy wyniki tych badań zostały jednak przedstawione odmiennie niż w artykułach naukowych. Zostały uzyskane na przedłużonej próbie badawczej oraz zaprezentowano je w sposób kompleksowo-

wy i uaktualniony, mający na celu udzielenie odpowiedzi na pytania badawcze oraz weryfikację postawionej hipotezy głównej.

W monografii, oprócz opisu badań dotyczących relacji między sektorem finansowym a gospodarką realną w ujęciu historycznym, przedstawiono głębokie zmiany, które zaszły w sektorze bankowym UE, w szczególności od rozszerzenia Unii o nowe państwa, w tym Polskę. Wyniki własnych badań dotyczących powiązań między sektorem finansowym a gospodarką realną obejmują okresy przed kryzysem finansowym z 2008 r. i po nim – kończą się na 2019 r. Analizą objęto 28 państw UE. Należy zauważyć, że z dniem 31 stycznia 2020 r. Wielka Brytania przestała być członkiem Unii Europejskiej. Od 29 marca 2017 r., a więc od dnia notyfikacji przez Wielką Brytanię woli wystąpienia z UE, trwało negocjowanie zasad opuszczenia Wspólnoty i przyszłych stosunków z Wielką Brytanią – już jako państwa trzeciego wobec UE. W niniejszej monografii, z uwagi na brak dostępnych danych, okres ilościowych badań empirycznych na danych panelowych nie objął 2020 r., zatem w badaniach ilościowych nie uwzględniono szoku związanego z pandemią COVID-19 oraz opuszczenia UE przez Wielką Brytanię (brexitu). Pandemię COVID-19 uwzględniono natomiast w badaniach jakościowych⁵. W rozważaniach dotyczących wpływu pandemii wykorzystano analizę jakościową przeprowadzoną na podstawie istniejących zmian regulacyjnych związanych z COVID-19 oraz łączących się z tym zmian w rozwoju gospodarczym. Okres badawczy przed kryzysem finansowym z 2008 r. i podczas kryzysu oraz okres przed wybuchem pandemii to czas szybkich zmian w sektorze bankowym UE, mających wpływ na rozwój rynku kredytu bankowego. Czynniki oddziałującymi na te zmiany były: rozwój technik IT oraz wzrost przepływów kapitałowych, w tym związany z nimi wzrost udziału kapitału zagranicznego, a także fuzje i przejęcia (ang. *mergers and acquisitions*, M&A). Należy jednak zauważyć, że procesy konsolidacyjne występujące w państwach transformujących się były naturalną konsekwencją wcześniejszej prywatyzacji banków krajowych i pozyskania dla nich zagranicznych inwestorów strategicznych, a także coraz częstszych fuzji w krajach strefy euro. W okresie największego nasilenia się kryzysu finansowego, w latach 2008–2009, banki z jednej strony zaczęły zaostrzać warunki kredytowania, ale z drugiej zabiegały o depozyty ze względu na spadek zaufania na rynku międzybankowym. Po 2009 roku również miały miejsce fuzje i przejęcia, ale ich przyczyny były inne niż przed kryzysem finansowym i wiązały się głównie z ratowaniem bankrutujących banków oraz z kry-

---

⁵ Analiza sektorów bankowych UE obejmuje w miarę dostępności prezentowanych danych w momencie wydawania niniejszej monografii również rok 2020.

zysem zadłużeniowym w państwach strefy euro. Wybuch pandemii COVID-19 w 2020 r. nasilił proces konsolidacji.

Oprócz szerokiego opisu sytuacji w sektorze bankowym w UE (zarówno przed kryzysem, jak i po nim), w monografii przedstawiono także reformy regulacyjne, które pojawiły się w odpowiedzi na kryzys finansowy z 2008 r. oraz kryzys związany z pandemią COVID-19. Analiza porównawcza sektorów bankowych w krajach Unii Europejskiej wykazała przede wszystkim, że sektory te nie są homogeniczne, zarówno w całej Unii, jak i w strefie euro. W państwach tzw. nowej UE relacja aktywów oraz kredytu dla sektora prywatnego do PKB utrzymuje się na stosunkowo niskim poziomie, a banki są dość małe w porównaniu z bankami w krajach starej Unii (UE-15). Kryzys finansowy spowodował, że wzrosło wsparcie rządów dla sektora bankowego oraz podjęto działania regulacyjne mające na celu zmniejszenie skutków kryzysu w przyszłości. Przed kryzysem finansowym z 2008 r. wprowadzano zalecenia Bazylei II, które nie uchroniły jednak zachodniego sektora bankowego przed skutkami tego kryzysu. Dlatego po kryzysie w całej UE wprowadzono jednolite przepisy w sprawie bankowości (pakiet CRD IV) oraz ustanowiono jednolity unijny organ nadzoru nad bankami (Single Supervisory Mechanism, SSM), który rozpoczął działalność w listopadzie 2014 r. Spośród kolejnych istotnych zmian należy wymienić utworzenie Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego (European Systemic Risk Board, ESRB) i Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (European Banking Authority, EBA). ESRB, która jest umiejscowiona przy Europejskim Banku Centralnym, ma się przyczyniać do sprawnego funkcjonowania sektora finansowego UE. W monografii przedstawiono również zmiany techniczne, które dokonały się w sektorze bankowym UE w latach sprzed wybuchu pandemii, w tym dotyczące wpływu nowych graczy z sektora FinTech na sektor bankowy. Z jednej strony wydaje się, że odpowiednie regulacje w sektorze bankowym mogłyby być rozwiązaniem problemów zbyt szybko rozrastających się pojedynczych banków, a proponowane reformy modeli biznesowych banków potwierdzają zalety tradycyjnego modelu bankowości opartego na zaufaniu klienta. Z drugiej strony postęp techniczny spowodował, że na rynku kredytowym pojawili się nowi konkurenci dla tradycyjnych banków, którzy mogą w istotny sposób zmienić świat dostawców usług finansowych. Nowi konkurenci oferują klientom szeroki zakres produktów i umożliwiają wygodny dostęp do rynku finansowego przy jednoczesnym obniżeniu kosztów.

Należy zauważyć, że system finansowy oraz cała gospodarka po kryzysie pandemicznym – tak jak po globalnym kryzysie w 2008 r. – będą wymagały kolejnego przededefiniowania wielu paradygmatów, co niewątpliwie jest inspirujące dla badaczy i naukowców zajmujących się finansami. Pandemia COVID-19 ma ogromny wpływ na rozwój sektora FinTech. W okresie pandemii podmioty FinTech,

podobnie jak tradycyjne banki, doświadczyły spadku rentowności, ale jednocześnie znacznie nasiliło się wykorzystanie cyfrowych kanałów dystrybucji. Niepewność, ilustrująca naturę najnowszych czasów, oraz szybko zmieniające się otoczenie gospodarcze i finansowe, w którym nowi gracze na rynku wkraczają w działalność zarezerwowaną wyłącznie dla tradycyjnych banków, powodują, że dotychczasowe relacje nabierają nowych wymiarów.

Niniejsza monografia składa się z pięciu rozdziałów, wstępu i zakończenia. We wstępie sformułowano cel monografii, hipotezy i pytania badawcze. Całość monografii kończy się podsumowaniem badań jakościowych i ilościowych przedstawionych w rozdziałach oraz wnioskami.

W rozdziale pierwszym przedstawiono opis badań dotyczących relacji między sektorem finansowym a gospodarką realną w ujęciu historycznym oraz współcześnie, wykorzystując teorię niedoskonałości rynku finansowego. W kolejnych podrozdziałach zestawiono badania w ujęciu historycznym. Zaprezentowano czynniki popytowe i podażowe wpływające na powiązania między sektorem finansowym. Opiszano zagadnienia związane z niedoskonałością rynku kredytowego od strony podażowej oraz od strony popytowej. Omówiono także wpływ akceleratora finansowego na procykliczność kredytu.

Rozdział drugi prezentuje definicję struktury rynku w odniesieniu do sektora bankowego, rynek kredytowy, relacje bank–kredytobiorca, a także zawiera analizę badań empirycznych dotyczących wpływu struktury rynku na działalność kredytową. W kolejnych podrozdziałach zdefiniowano strukturę rynku i siłę rynkową oraz zjawisko konkurencji w sektorze bankowym i metody jej pomiaru. Przedstawiono też czynniki kształtujące strukturę rynku w sektorze bankowym od strony podażowej oraz zjawisko bankowości relacyjnej jako strategię banku na rynku kredytowym. Ponadto omówiono badania empiryczne dotyczące wpływu struktury rynku na dostępność kredytu z uwzględnieniem relacji bank–kredytobiorca, a także wpływ pandemii COVID-19 na relacje kredytowe.

W rozdziale trzecim szeroko omówiono zmiany struktury sektora bankowego w UE w latach 2004–2019. Zaprezentowano zmiany w okresie od rozszerzenia UE do wybuchu kryzysu związanego z pandemią COVID-19. Okres badawczy obejmuje zatem lata przed globalnym kryzysem z 2008 r. i po kryzysie finansowym. W kolejnych podrozdziałach przedstawiono rozwój rynku kredytów dla sektora prywatnego w krajach UE. Opiszano w nich zmiany wielkości sektorów bankowych w UE. Przedstawiono zmiany regulacyjne w UE i ramy polityki makroostrożnościowej oraz zmiany regulacyjne związane z pandemią COVID-19.

Rozdział czwarty szeroko omawia definicję sektora FinTech. W kolejnych podrozdziałach zaprezentowano podstawowe definicje FinTech i BigTech. Ukazano wpływ sektora FinTech na konkurencję na rynku finansowym. Przedstawiono

definicje RegTech, SupTech, centrum innowacji, akceleratora i piaskownicy regulacyjnej. Zaprezentowano wyzwania regulacyjne w UE związane z rozwojem sektora FinTech. Omówiono także wyzwania stojące przed władzami nadzorczymi związane z rozwojem sektora FinTech.

W rozdziale piątym przedstawiono trzy empiryczne badania własne dotyczące związków między sektorem finansowym a gospodarką realną, ze szczególnym uwzględnieniem struktury rynku, również z punktu widzenia polityki makroostrożnościowej. W kolejnych podrozdziałach opisano trzy badania. Pierwsze dotyczy determinant wzrostu kredytu bankowego w UE (kredytu mieszkaniowego, konsumpcyjnego i dla przedsiębiorstw). Badanie drugie dotyczy wpływu struktury rynku na procykliczność kredytu bankowego w UE, a trzecie – wpływu sektora FinTech na rynek kredytowy.

Autorka wyraża nadzieję, że książka okaże się interesująca dla różnych grup Czytelników – zarówno pracowników naukowych zajmujących się problematyką sektora bankowego, pragnących uzyskać wiedzę o charakterze praktycznym, jak i studentów kierunku finanse i bankowość. Oczywiście ocenę, na ile jest to istotny wkład w analizę relacji między sektorem bankowym a gospodarką realną, oraz ocenę wpływu struktury rynku na tę relację autorka pozostawia Czytelnikom. W obecnej, szybko zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej kładzie się większy nacisk również na relacje pomiędzy wzrostem gospodarczym, dbałością o środowisko oraz jakość życia, co z kolei ma wpływ na nowe produkty finansowe. Co więcej, na skutki pandemii COVID-19 związane ze wzrostem wykorzystania technik cyfrowych oraz na sektor FinTech można spojrzeć również w kontekście przenikania się sektora finansowego i niefinansowego, co stawia przed autorką nowe wyzwania badawcze.

W napisaniu książki i nadaniu jej ostatecznego kształtu na różnych jej etapach pomagało autorce wiele osób. Spośród nich szczególne podziękowanie składam Panom: prof. dr. hab. Stanisławowi Flejterskiemu oraz prof. dr. hab. Bogusławowi Pietrzakowi za wysiłek włożony w przygotowanie recenzji wydawniczych. Dziękuję też wszystkim tym, którzy motywowali mnie do napisania tej monografii, szczególnie całej mojej Rodzinie, mamie, moim dzieciom oraz mężowi, bez których wsparcia nie byłoby to możliwe.

[Przejdź do księgarni →](#)